Lys/farge og universell utforming

Universell utforming er et begrep som øker i aktualitet, og med det kravet om at produkter, byggverk og rom skal utformes slik at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte, uten å måtte ty til spesielle tilpasninger eller hjelpemidler.

Av ifi.no

Utfordringen for oss som skal designe fysiske omgivelsene er at bygninger, områder og møbler som tilrettelegges for personer med funksjonsnedsettelse, også skal være stimulerende for alle andre. Dette er selve kjerneproblemet. Vi vil nødig gi slipp på smale, spennende soner, mørke hjørner, snirklete trapper og nivåer, de dramatiske elementer som gjør at vi kjenner spenning, og at vi tøyer de kunstneriske grensene i arkitekturen. Vi vil gjerne også ha muligheten til å leke med utfordrende og sær fargebruk, med vage, vibrerende overganger mellom kulørene, med abstrakte komposisjoner, og med dramatiske lysvirkninger muliggjort av dagens teknologi. Hvordan skal vi klare denne balansen?

Spørsmålet ble nylig overlatt til den kommende generasjon, nemlig 2. år på Interiørarkitektur og Møbeldesign, Kunsthøgskolen i Oslo. De hadde en lang prosjektperiode med fokus på temaet Universell utforming/rom-lys-farge våren 2010.

Med støtte fra Forskningsrådet ble det sparket i gang et pilotprosjekt under ledelse av professor Ellen Klingenberg, med arkitekten og lysdesigneren James Carpenter fra USA som gjesteforeleser og inspirator.

Det ble også innledet et samarbeid med Lysdesignutdanningen ved HiBU, med stab og studenter der. En del av kurset ble ledet av undertegnede i samarbeid med lysdesigner Are Røysamb, der vi fokuserte på fullskala eksperimenter, med lys og farge som virkemidler. Målet var nettopp å skape en rekke stimulerende og interessante romforløp som fungerte for folk med ulike synshemninger, med det håp at normalt seende ville glede seg like mye. Tunellsyn, begrenset synsfelt, makula, grå stær og vanlig alderdommelighet, studentene fikk briller for alt fra Blindeforbundet, og kompetente foredragsholdere

bidro med funksjonskrav. Gode farge- og formkontraster dog, men ikke like mye lys til alle. Rullestolen skulle også fram mellom pappskivene!

Balansert mot Carpenters poetiske tanker om innovativ bruk av lys vokste installasjonene fram med fokuspunkter og periferibelysning, ledelys og fargeskimmer, en vanskelig prosess. Resultatene ble interessante og spennende, fordi erkjennelsen om det å løfte fram svake gruppers behov løftet fram sanseligheten på mange nivåer, noe vi alle trenger. Derfor ble det gode og poengterte rom, alle fargerike, med ulike karakter i henhold til "brillene". Det skal bli spennende å følge fremtidig utforsking og prosjektering med utgangspunkt i universell utforming, dersom sansene får mer spillerom. Min bekymring var kanskje ubegrunnet. Vi gir ikke nødvendigvis avkall på noe ved å fokusere på tilgjengelighet for alle.